

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

**ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(1917–1941 рр.)
У СПОГАДАХ ЙОГО ВИКЛАДАЧІВ
ТА ВИХОВАНЦІВ**

Харків–2016

УДК 378.4(477.54)(093.3)«1917/1941»

ББК 74.58(4УКР-4ХАР)д

Х21

Рецензенти:

Ю. М. Безхутрий – доктор філологічних наук, професор, декан філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

О. Л. Рябченко – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії і культурології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

*Затверджено до друку рішенням Вченої Ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 8 від 24 червня 2016 року)*

Харківський університет (1917–1941 рр.) у спогадах його викладачів та вихованців / уклад. В. Ю. Іващенко, Ю. А. Кісельова, О. І. Красько, С. М. Куделко, С. І. Посохов, Л. Ю. Посохова, Є. С. Рачков ; вступ. стаття В. Ю. Іващенко, О. І. Красько ; наук. ред. : В. Ю. Іващенко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 432 с.

ISBN 978-966-285-331-5

Видання містить спогади про Харківський університет та інституції, що постали на його основі у процесі реорганізації системи вищої освіти в Україні у 1920–1930-х рр., – Академію теоретичних знань, ХІНО, ХПІПО та ХФХМІ. У центрі уваги мемуаристів – навчальний процес, становлення та розвиток наукових шкіл, традиції та побут викладачів і студентів на тлі докорінних суспільно-політичних перетворень.

Видання призначено для викладачів, студентів, науковців, усіх, хто цікавиться історією освіти й науки та мемуаристикою.

**Видання здійснено завдяки фінансовій підтримці Канадського Інституту
Українських Студій Альбертського університету
з Вічного фонду ім. Михайла і Дарії Ковальських.**

ISBN 978-966-285-331-5

**УДК 378.4(477.54)(093.3)«1917/1941»
ББК 74.58(4УКР-4ХАР)д**

© Харківський національний університет імені
В. Н. Каразіна, 2016

© Іващенко В. Ю., Кісельова Ю. А., Красько О. І.,
Куделко С. М., Посохов С. І., Посохова Л. Ю.,
Рачков Є. С., уклад., 2016

© Рижова Ю. М., макет обкладинки, 2016

ЗМІСТ

В. Ю. Івашенко, О. І. Красько СПОГАДИ ПРО УНІВЕРСИТЕТ ДОБИ РАДИКАЛЬНИХ ЗМІН.....	6
Б. Д. Антоненко-Давидович У ХАРКІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ (ФРАГМЕНТИ СПОГАДІВ).....	17
Д. І. Багалій АВТОБІОГРАФІЯ. П'ЯТДЕСЯТ ЛІТ НА СТОРОЖІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.....	23
А. Н. Белецкий ІЗ АВТОБІОГРАФІИ.....	28
А. О. Білецький ЩО ЗБЕРЕГЛОСЯ В ПАМ'ЯТІ.....	33
А. Ф. Бавыкин О МОЕЙ РАБОТЕ В ХАРЬКОВСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ (1921–1926 гг.): ВОСПОМИНАНИЕ	35
М. О. Вегухів УКРАЇНІЗАЦІЯ І РУСИФІКАЦІЯ ВИЩИХ ШКІЛ В УКРАЇНІ.....	38
И. Н. Буланкин [ВОСПОМИНАНИЯ].....	45
А. М. Утевский НАЧАЛО ПУТИ.....	50
К. К. Платонов ВОСПОМИНАНИЯ СТАРОГО ПСИХОЛОГА.....	61
І. Горішній ХАРКІВСЬКІ УКРАЇНІСТИ [19]20-их років.....	67
Д. Х. Острянин НА ФАКУЛЬТЕТІ КУЛЬТОСВІТРОБОТИ ХІНО.....	71
Ю. В. Шевельов Я – МЕНЕ – МЕНІ... (І ДОВКРУГИ).....	73
Ю. А. Лавріненко ЧАРИ І РОЗЧАРУВАННЯ МОГО УНІВЕРСИТЕТУ. Спомин замість квітів на могилу академіка Олександра Івановича Білецького.....	94

Л. А. Дражевська ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ у 1928–1929, 1933–1935 роках.....	101
І. К. Білодід НЕЗАБУТНІ РОКИ.....	109
А. М. Матвиенко ХАРЬКОВ. ХИНО – ХПИПО.....	111
Д. З. Гордецкий [ХАРЬКОВСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ в 1929–1933 гг.].....	122
И. Н. Лобанов ВОСПОМИНАНИЯ О Д. Н. СОБОЛЕВЕ.....	125
С. А. Крижанівський ОДИНАДЦЯТЬ ЛІТ У ХАРКОВІ: ПОГЛЯД У МИНУЛЕ НА ЗЛАМІ ТИСЯЧОЛІТЬ.....	129
Н. Г. Білоконь СПОГАДИ.....	133
І. О. Плахтін «ЗДАЄТЬСЯ, ЦЕ ВЧОРА БУЛО...».....	138
Г. О. Костюк ХАРКІВСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	141
Ю. Н. Прокудин МАТЕРИАЛЫ К ИСТОРИИ БОТАНИКИ В ХАРЬКОВСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ.....	146
Б. М. Левитан [ВОСПОМИНАНИЯ О ХАРЬКОВСКИХ МАТЕМАТИКАХ 1930-х гг.].....	156
Г. Я. Поплавская [МАТЕМАТИЧЕСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ ХАРЬКОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА в 1934–1939 гг.].....	158
Б. М. Красовицкий МОИ УЧИТЕЛЯ И СВЕРСТНИКИ.....	161
Л. З. Копелев КОНЕЦ ЮНОСТИ.....	204
ИНТЕРВЬЮ с Г. Т. СОЛОНСКОЙ.....	214

О. Д. Іваненко УРИВОК З АВТОБІОГРАФІЇ.....	219
А. І. Ахизер УЧИТЕЛЬ И ДРУГ.....	221
В. С. Коган СЕМНАДЦАТЬ РАССКАЗОВ СТАРОГО ФИЗИКА.....	223
А. К. Кикоин КАК Я ПРЕПОДАВАЛ В ХАРЬКОВСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ.....	248
Л. П. Николаев ДНЕВНИК СОВЕТСКОГО ПРОФЕССОРА.....	252
О. Д. Соловей ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ у 1936–1941 роках.....	261
Н. М. Третьяк-Шилдс УНІВЕРСИТЕТСЬКІ РОКИ.....	271
І. К. Рибалка УНІВЕРСИТЕТ. ЖАДОБА ДО ЗНАНЬ.....	279
О. Т. Гончар ПИСЬМЕННИЦЬКІ РОЗДУМИ.....	283
О. К. Буревій ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ у 1939–1941 роках.....	285
КОМЕНТАРІ.....	291
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	360
ПРИЙНЯТІ СКОРОЧЕННЯ.....	427